

світі; при цьому учні повинні отримувати не готові знання і просто запам'ятовувати їх, а саме як би відкривати їх для себе [4].

Необхідно, щоб дитина в процесі навчання раділа тому, що вона щось дізналася, зрозуміла, чогось навчилася, – значить у неї розвивається мотивація, адекватна структурі навчальної діяльності.

Отже, розвитку творчої пізнавальної активності молодших школярів сприяє створення внутрішнього мотиваційного компоненту з установкою на творчість і зацікавлені відносини між учасниками навчально-пізнавальної діяльності. Тоді пізнавальна потреба, бажання дитини, її інтерес, призведе не тільки до знань, але й до прагнення подолання звичних норм і способів дій, пошуку нових завдань, оволодіння оригінальних методів і прийомів їх рішень, прагнення до самовдосконалення і самостійності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Лозова В. І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів / В. І. Лозова. – 2-е вид., доп. – Харків: «ОВС», 2000. – 164 с.
3. Рубинштейн Л. С. Основы общей психологии / Л. С. Рубинштейн. – Спб.: Питер, 2001. – 720 с.
4. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология / Н. Ф. Талызина. – М.: Академия, 1998. – 288 с.
5. Шевченко Ю. М. Шляхи та засоби підготовки майбутнього вчителя початкових класів до розвитку пізнавальної активності молодших школярів / Ю. М. Шевченко // Педагогічна освіта: теорія і практика. Збірник наук. праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; гол.ред Каньська П. С. – Вип. 15. – Кам'янець-Подільський: КПНУ. – 2013. – С. 264-269.
6. Эльконин Д. Б. Возрастные особенности младших подростков / Д. Б. Эльконин: [под ред. Д. Б. Эльконина]. – М., 1967. – 304 с.

Кравченко С.О.

аспірант,

Полтавський університет економіки та торгівлі

ЗМІСТ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ

Актуальною проблемою вищої професійної школи стало навчання студентів-екологів способам добування, переробки і презентації інформації у рамках компетентнісного підходу, так як за нашим переконанням, підготовка майбутнього еколога, як професіонала-дослідника, вимагатиме цілеспрямованого формування в студентів дослідницької компетентності.

Донедавна знання, уміння та навички у сфері професійної діяльності були головною складовою підготовки та розвитку студента. Сьогодні ж суспільство визначає нові вимоги до підготовки фахівця – набуття ним ряду компетентностей, які передбачають відмінне володіння ним сучасних знань, умінь та навичок, таких як мобільність, гнучкість знань, прагнення до самоосвіти, практична спрямованість навичок, комунікабельність, креативність, дослідницький дух тощо. Необхідність формування дослідницької компетентності цілком узгоджується із загальноєвропейськими тенденціями розвитку освіти, зокрема Болонською декларації, згідно якої відбувається переорієнтація національної системи освіти України на кінцевий результат.

Актуальність формування даної якості в студентів-екологів полягає в тому, що від сучасної системи вищої освіти вже очікують конкурентоспроможних

випускників, здатних бути дослідниками проблем, а не простими виконавцями. Аналіз стану даної досліджуваної проблеми, показав, що в даний час намітилося протиріччя між необхідністю і можливістю формування у особистості творчої діяльності в процесі підготовки майбутніх екологів та недостатньою її розробленістю в педагогічній теорії і практиці. Умовою подолання виявленого протиріччя стане пошук умов, необхідних для формування у майбутніх екологів проектних і дослідницьких умінь в процесі навчання [9].

Так як формулювання дефініції «дослідницька компетентність майбутнього еколога» в науковій літературі ще відсутнє, для формулювання її змісту, було досліджено низку джерел, присвячених дослідницькій компетентності взагалі. Встановлено, що серед науковців відсутнє однозначне її трактування і відомі різні формулювання дослідницької компетентності [1-8; 10-20].

Узагальнивши вищенаведені формулювання пропонуємо під *«дослідницькою компетентністю майбутнього еколога»* розуміти інтеграційну якість майбутнього фахівця в екологічній сфері, яка виявляється в усвідомленій готовності здійснювати активну дослідницьку діяльність, володіючи знаннями з методології і методів наукового дослідження, вміннями визначати суть, мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, впевнено працювати з довідковими та науковими джерелами, формулювати робочу гіпотезу, планувати та проводити дослідження, аналізувати отримані результати, знаходити взаємозв'язки між компонентами досліджуваного процесу чи явища, робити висновки, готувати публікації або виступи, захищати дослідницькі роботи, ефективно працювати в команді і нести відповідальність за результати дослідження; здатності переходити від процесуальної діяльності до творчої; прагнути до саморозвитку і вдосконалення в професійній діяльності.

Використовуючи положення ряд нормативних документів (Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національну стратегію розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., Стратегію сталого розвитку «Україна-2020», постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», «Національну доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні», «Концепцію екологічної освіти України») та наукові праці, у яких розглянуто особливості формування компетентностей майбутніх фахівців (В. Стрельников, Л. Лебедик, О. Гончарова, С. Горобець, Н. Кічук, О. Кузьмінська, Л. Петухової, Е. Смірнова-Трибульська, О. Яковчук, та ін.), пропонуємо виокремити наступні змістовні компоненти дослідницької компетентності майбутніх екологів: мотиваційно-ціннісний, інтелектуальний, конструктивно-проективний, організаційно-комунікаційний, інформаційний та рефлексивно-корегувальний, зміст яких викладено в таблиці 1.

Дослідницька компетенція майбутніх фахівців екологічної галузі визначена нами багатокомпонентною якістю, а формування її компонентів стане складним педагогічним процесом, який вимагатиме розробки комплексу методологічних підходів, що забезпечать отримання різнопланових її характеристик і тому перспектива подальших розвідок полягатиме в необхідності ґрунтовних досліджень з виявлення нових, оптимальних шляхів формування дослідницької компетентності майбутніх екологів як компоненту їх професійної компетентності.

Компоненти дослідницької компетентності майбутнього еколога

Компонент	Зміст
Мотиваційно-ціннісний	<ul style="list-style-type: none"> • зацікавленість до дослідницької діяльності; • схильність до дослідницької діяльності; • усвідомлення мети та мотивів дослідницької діяльності; • готовність до використання на практиці навичок дослідницької роботи.
Інтелектуальний	<ul style="list-style-type: none"> • систематизація, порівняння, відокремлювання, упорядкування отриманої інформації, аналіз об'єктів дослідження за певними ознаками; • аналіз динамічних процесів, їх характеристики та визначення методів дослідження; • прийняття рішення й аналіз отриманих результатів, відокремлення істотного від другорядного, закономірного від випадкового, загального від поодинокого, якісного від кількісного.
Конструктивно-проективний	<ul style="list-style-type: none"> • визначення мети, виділення цілі, вхідної та вихідної характеристики об'єкта дослідження, передбачення можливих утруднень й визначення засобів їх подолання; • проектування моделі досліджуваного процесу; • інтерпретація отриманих результатів, порівнювання їх із первинними цілями та метою дослідження та в разі необхідності проведення необхідної корекції.
Організаційно-комунікативний	<ul style="list-style-type: none"> • здійснення організації дослідницької діяльності; • підтримання на належному рівні міжособистісного спілкування з усіма учасниками процесу побудови досліджуваного процесу або явища; • конструктивне розв'язання конфліктних ситуацій, досягнення порозуміння та взаємоповаги з учасниками дослідження; • здійснення кваліфікованого управління, організація роботи команди дослідників щодо досягнення поставлених цілей; • праця в команді, оптимальне розподілення функціональних обов'язків, ролей та функцій при вирішенні дослідницьких завдань; • створення сприятливої та доброзичливої атмосфери в процесі професійної взаємодії; • ведення діалогу; • переконання інших у правильності своїх поглядів.
Інформаційний	<ul style="list-style-type: none"> • орієнтування в інформаційному просторі, самостійне здобуття й опрацювання інформації, необхідної для розв'язання порушеної проблеми; • використання сучасних технічних засобів й інформаційно-комунікативних технологій, Інтернет-ресурсів, соціально-орієнтованих ІКТ, пошукачів, спеціалізованих пакетів програм, табличних та графічних редакторів для отримання, опрацювання й подальшого застосування інформації в процесі дослідницької діяльності;
Рефлексивно-корегувальний	<ul style="list-style-type: none"> • аналіз власної діяльності щодо розробки досліджень; • виявлення недоліків у своїй роботі з побудови, дослідження, аналізу дослідження і на цій основі організація самоосвіти із цього питання; • перевірка достовірності емпіричних методів і доречного їх застосування при розробці та побудові досліджень, визначення власної позиції стосовно певних дій; • оцінка результатів дослідницької діяльності відповідно до поставленої мети.

Список використаних джерел:

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания. – М: Наука – 1977. – 284 с.
2. Багачук А. В. Дидактические возможности формирования и развития исследовательской деятельности студентов педагогического вуза / А. В. Багачук // Вестник Томского государственного педагогического университета. – 2009. – № 10. – С. 26-31.
3. Бережнова Е.В. Профессиональная компетентность как критерий качества подготовки будущих учителей // Компетенции в образовании: опыт проектирования: сб. науч. тр. / под ред. А. В. Хуторского. – М.: Научно-внедренческое предприятие «ИНЭК», 2007. – 327 с.
4. Болотов В. А. Компетентносная модель: от идеи к образовательной программе / В. А. Болотов, В. В. Сериков // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 8-14.
5. Браже Т. Г. Развитие творческого потенциала учителя / Т. Г. Браже // Сов. ветская педагогика. – 1989. – № 8. – С. 89-94.
6. Головань М. С. Сутність та зміст поняття «дослідницька компетентність» / М. С. Головань, В. В. Яценко // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць. Випуск VII. – Кривий Ріг: Видавничий відділ НМетАУ, 2012. – С. 55-62.
7. Голубь Л. А. Через исследовательскую деятельность – к качеству образовательного результата // Традиции и инновации в образовании. – Ижевск: Издательство ИПК и ПРО УР, 2006. – С. 9-13.
8. Козырева О. А. Компетентность современного учителя: современная проблема определения понятия / О. А. Козырева // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2004. – № 2. – С. 48-51.
9. Кравченко С. О. Дослідницька компетенція як необхідна складова професійності майбутнього еколога / С. О. Кравченко // «Становлення і розвиток педагогіки» (м. Івано-Франківськ, 23-24 грудня 2016 р.). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 188 с. – С. 87-90.
10. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Кузьмина Н. В. – М.: Высш. шк., 1990. – 119 с.
11. Любчак Н. М. Теоретичні аспекти визначення сутності дослідницької компетентності майбутнього вчителя / Н. М. Любчак // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. – 2013. – Вип. 39 (4). – С. 33-40.
12. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова // М. – 1996. – 308 с.
13. Общая и профессиональная педагогика: Учеб. пособие для студ. пед. вузов / Под ред. В. Д. Симоненко. – М.: Вентана-Граф, 2007. – 368 с.
14. Осипова С.И. Развитие исследовательской компетентности одаренных детей. М., 1998.
15. Попова Е. А. Человек как основополагающая величина современного языкознания / Е. А. Попова // Филологические науки. – 2004. – № 2. – С. 69-77.
16. Равен Дж. Компетентність у сучасному суспільстві: прояв, розвиток і реалізація / Равен Дж. – К., 1984. – 284 с.
17. Ушаков А. А. Развитие исследовательской компетентности учащихся общеобразовательной школы в условиях профильного обучения: автореферат дис.... канд. пед. наук: 13.00.01 / А. А. Ушаков. – Майкоп, 2008. – 26 с.
18. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 55-61.
19. Шадриков В. Д. Новая модель специалиста: инновационная подготовка и компетентностный подход // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 8. – С. 27.
20. Шашкина М. Б. Формирование исследовательской деятельности студентов педагогического вуза в условиях реализации компетентностного подхода: монография / М. Б. Шашкина, А. В. Багачук; Краснояр. гос. пед. ун-т им. В. П. Астафьева. – Красноярск, 2006. – 240 с.